

منظور ایمان در دین چیست؟

امام علی (ع) در نهج البلاغه می فرمایند (در حکمت #۲۰ یا ۳۱) از دو نظر باید این مطلب را نگاه کرد

1- شناخت پایه های ایمان

ایمان بر چهار پایه استوار است : صبر ، یقین ، عدل و جهاد

۱- صبر
صبر نیز بر چهار پایه قرار دارد . شوق ، هراس ، زهد و انتظار.

آن کس که اشتیاق بهشت دارد ، شهوت هایش کاستی گیرد ، و آن کس که از آتش جهنم می ترسد ، از حرام دوری می گزیند ، و آن کس که در دنیا زهد می ورزد ، مصیبت را ساده پندارد ، و آن کس که مرگ را انتظار می کشد در نیکی ها شتاب می کند .

۲- یقین
یقین نیز بر چهار پایه استوار است : بینش زیرکانه ، دریافت حکیمانه واقعیت ها ، پند گرفتن از حوادث روزگار ، و پیمودن راه درست پیشینیان .

پس آن کس که هوشمندانه به واقعیت ها نگریست ، حکمت را آشکارا بیند ، و آن که حکمت را آشکارا دید ، عبرت آموزی را شناسد ، و آن که عبرت آموزی شناخت گویا چنان است که با گذشتگان می زیسته است .

۳- عدل
و عدل نیز بر چهار پایه بر قرار است : فکری ژرف اندیش ، دانشی عمیق و به حقیقت رسیده ، نیکو داوری کردن و استوار بودن در شکیبایی .

پس کسی که درست اندیشد به ژرفای دانش رسید و آن کس که به حقیقت دانش رسید ، از چشمه زلال شریعت نوشید ، پس کسی که شکبیا شد در کارش زیاده روی نکرده با نیکنامی در میان مردم زندگی خواهد کرد .

۴- جهاد
و جهاد نیز بر چهار پایه استوار است : امر به معروف ، نهی از منکر ، راستگویی در هر حال ، و دشمنی با فاسقان .

پس هر کس به معروف امر کرد ، پشتوانه نیرومند مؤمنان است ، و آن کس که از زشتی ها نهی کرد ، بینی منافقان را به خاک مالید ، و آن کس که در میدان نبرد صادقانه پایداری کند حق را که بر گردن او بوده ادا کرده است ، و کسی که با فاسقان دشمنی کند و برای خدا خشم گیرد ، خدا هم برای او خشم آورد ، و روز قیامت او را خشنود سازد .

پس آن کس که دنبال توهم و کنجاوی دروغین رفت به حق نرسید . و آن کس که به ستیزه جویی و نزاع پرداخت از دیدن حق نابینا شد ، و آن کس که از راه حق منحرف گردید ، نیکویی را زش ، و زشتی را نیکویی پنداشت و سر مست گمراهی ها گشت ، و آن کس که دشمنی ورزید پیمودن راه حق بر او دشوار و کارش سخت ، و نجات او از مشکلات دشوار است .

و شک چهار بخش دارد : جدال در گفتار ، ترسیدن ، دو دل بودن ، و تسلیم حوادث روزگار شدن .

پس آن کس که جدال و نزاع را عادت خود قرار داد از تاریکی شبهات بیرون نخواهد آمد و آن کس که از هر چیزی ترسید همواره در حال عقب نشینی است ، و آن کس که در تردید و دودلی باشد زیر پای شیطان کوبیده خواهد شد ، و آن کس که تسلیم حوادث گردد و به تباهی دنیا و آخرت کردن نهد ، و هر دو جهان را از کف خواهد داد .

2- شناخت اقسام کفر و تردید

و کفر بر چهار ستون پایدار است : کنجاوی دروغین، ستیزه جویی و جدل ، انحراف از حق و دشمنی کردن .

وَسُئِلَ (عليه السلام) عَنِ الْإِيمَانِ، فَقَالَ: الْإِيمَانُ عَلَى أَرْبَعٍ دَعَائِمٍ: عَلَى الصَّبْرِ، وَالْيَقِينِ، وَالْعَدْلِ، وَالْجِهَادِ: فَالصَّبْرُ مِنْهَا عَلَى أَرْبَعِ شُعَبٍ: عَلَى الشَّوْقِ، وَالشَّفَقِ(3)، وَالزُّهْدِ، وَالزُّهْدِ: فَمَنْ اشْتَأَقَ إِلَى الْجَنَّةِ سَلَا عَنْ الشَّهَوَاتِ، وَمَنْ أَشْفَقَ مِنَ النَّارِ اجْتَنَبَ الْمُحَرَّمَاتِ، وَمَنْ زَهَدَ فِي الدُّنْيَا اسْتَهَانَ بِالْمَصِيبَاتِ، وَمَنْ ارْتَقَى الْمَوْتَ سَارَعَ فِي الْخَيْرَاتِ. وَالْيَقِينُ مِنْهَا عَلَى أَرْبَعِ شُعَبٍ: عَلَى تَبَصُّرَةِ الْفُطْرَةِ، وَتَأَوُّلِ الْحِكْمَةِ(4)، وَمَوْعِظَةِ الْعِبَرَةِ(5)، وَسُنَّةِ الْأَوَّلِينَ(6): فَمَنْ تَبَصَّرَ فِي الْفُطْرَةِ تَبَيَّنَتْ لَهُ الْحِكْمَةُ، وَمَنْ تَنَبَّهَتْ لَهُ الْحِكْمَةُ عَرَفَ الْعِبْرَةَ، وَمَنْ عَرَفَ الْعِبْرَةَ فَكَانَ كَأَنَّكَ كَانَ فِي الْأَوَّلِينَ.

1. كنت في إدْبَارِ أي: تركت الموت خلفك وتوجَّهْتَ اليه ليلحق بك.
2. الموت في إقْبَالِ أي: توجه إليك بعد أن تركته خلفك.
3. الشَّقُّ - بالتحريك - : الخوف.
4. تأَوَّلَ الحكمة: الوصول إلى دقائقها.
5. العِبْرَةُ: الاعتبار والاتعاظ.
6. سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ: طريقتهم وسيرتهم.

وَالْعَدْلُ مِنْهَا عَلَى أَرْبَعِ شُعَبٍ: عَلَى غَائِصِ الْفَهْمِ، وَغَوْرِ الْعِلْمِ(1)، وَزُهْرَةِ الْحُكْمِ(2)، وَرِسَاخَةِ الْجَلْمِ: فَمَنْ فُهِمَ عِلْمَ غَوْرِ الْعِلْمِ، وَمَنْ عِلْمَ غَوْرِ الْعِلْمِ صَدَرَ عَنْ شَرَائِعِ الْحُكْمِ(3)، وَمَنْ حَلَّمَ لَمْ يَغْرِطْ فِي أَمْرِهِ وَعَاشَ فِي النَّاسِ حَمِيدًا. وَالْجِهَادُ مِنْهَا عَلَى أَرْبَعِ شُعَبٍ: عَلَى الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ، وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَالصَّدَقِ فِي الْمَوَاطِنِ(4)، وَشَدَنَ(5) الْفَاسِقِينَ: فَمَنْ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ شَدَّ طُهُورَ الْمُؤْمِنِينَ، وَمَنْ نَهَى عَنِ الْمُنْكَرِ أَرْغَمَ أَثَوْفَ الْمُنَافِقِينَ، مَنْ صَدَّقَ فِي الْمَوَاطِنِ قَضَى مَا عَلَيْهِ، وَمَنْ شَدَّ الْفَاسِقِينَ وَغَضِبَ اللَّهُ غَضِبَ اللَّهُ لَهُ وَأَرْضَاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

1. غَوْرَ العلم: سرّزه ویاطنه.
2. زُهْرَةُ الحكم - بضم الزاي - أي: حُسْنُهُ.
3. الشَّرَائِع - جمع شريعة - : أصلها مورد الشاربة، والمراد - هنا - الظاهر المستقيم من المذاهب، وصدرعنها أي: رجع عنها بعد ما اغترف ليفيض على الناس مما اغترف فيحسن حكمه.
4. الصدق في المَوَاطِن: مواطن القتال في سبيل الحق.
5. الشَّدَان - بالتحريك - : البغض.

وَالْكُفْرُ عَلَى أَرْبَعٍ دَعَائِمٍ: عَلَى التَّعَمُّقِ(1)، وَالتَّنَازُعِ، وَالرَّيْبِ(2)، وَالشَّقَاقِ(3): فَمَنْ تَعَمَّقَ لَمْ يَنْبُتْ(4) إِلَى الْحَقِّ، وَمَنْ كَثُرَ نِزَاعُهُ بِالْجَهْلِ دَامَ عَمَاهُ عَنِ الْحَقِّ، وَمَنْ رَاَعَ سَاعَاتَ عَيْدِهِ الْحَسَنَةَ وَخَسَفَتْ عِنْدَهُ السُّئَةُ وَسَكَرَ سَكْرَ الضَّلَالَةِ، وَمَنْ شَاقَّ وَغَرَّتْ(5) عَلَيْهِ طَرَفُهُ وَأَغْضَلَ(6) عَلَيْهِ أَمْرُهُ وَصَاقَ مَخْرَجُهُ. وَالشُّكُّ عَلَى أَرْبَعِ شُعَبٍ: عَلَى التَّمَارِي(7)، وَالْهَوْلِ(8)، وَالتَّرَدُّدِ(9)

1. التَّعَمَّقُ: الذهاب خلف الاوهام على زعم طلب الاسرار.
2. الرَّيْبُ: الْحَيْدَانِ عن مذاهب الحق والميل مع الهوى الحيواني.
3. الشَّقَاقُ: العناد.
4. لَمْ يَنْبُتْ أي: لم يرجع، أناب بُنْيَب: رجع.
5. وَغَرَّ الطريق - كَكَرَّمْ وَوَعَدَ وَلِغَ - : خَسُنَ ولم يسهل السير فيه.
6. أَغْضَلَ: اشْتَدَّ وأعجزت صعوبته.
7. التَّمَارِي: التَّجَادُلُ لاطهار قوة الجدل لا لاحقاق لحق.
8. الْهَوْلُ - بفتح فسكون - : مخافتك من الامر لا تدري ما هجم عليك منه فتدهش.
9. التَّرَدُّدُ: انتقاض العزيمة وانفساخها ثم عودها ثم انفساخها.

وَالْأُسْتِسْلَامُ(1): فَمَنْ جَعَلَ الْمَرَاءَ(2) دَيْدَنًا(3) لَمْ يُصْبِحْ لَيْلَةً(4)، وَمَنْ هَالَهُ مَا بَيْنَ يَدَيْهِ نَكَصَ عَلَى عَقِبَيْهِ(5)، وَمَنْ تَرَدَّدَ فِي الرَّيْبِ(6) وَطِنَتَهُ سَنَابِكُ الشَّيَاطِينِ(7)، وَمَنْ اسْتَسْلَمَ لِهَلَكَةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ هَلَكَ فِيهِمَا.

1. الْأُسْتِسْلَامُ: إلقاء النفس في تيار الحادثات.
2. الْمَرَاء - بكسر الميم - : الجدال.
3. الدَّيْنُ: العادة.
4. لَمْ يَصْبِحْ لَيْلَةً أي: لم يخرج من ظلام الشك إلى نهار اليقين.
5. نَكَصَ عَلَى عَقِبَيْهِ: رجع متقهقراً.
6. الرَّيْبُ: الظَّن، أي الذي يتردد في ظنه ولا يعقد العزيمة في أمره.
7. سَنَابِكُ الشَّيَاطِينِ: جمع سَنَكٍ بالضم، وهو طَرَفُ الحافر؛ ووطنته: داسته، أي تستنزله شياطين الهوى فتطرعه في الهَلَكَةِ.